



Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



F. Richardt del. - Nordahl. Scov. - Skjervehoff lith.

C. A. Borch del. - F. L. v. G.

E. W. Trømer lith. - Kittenfeldt lith. Inst.

LØGISMOSE

i Egn.

LØGISMOSE

i Fyn.



Paa Fyns Vestkyst, i Odense Amt, Waag Herred og Haarbø Sogn, ligger den gamle Herregaard Løgismose ved en Indløsting af Heltæsbugten, der har Navn efter Gaarden, hvis Markler den berører. Afstanden fra Afsens er noget over 2 Mile, og Veligheden for denne By er Syd-Sydøstlig. Fra Gaarden ser man ogsaa Lille Bælt.

Løgismose forekommer allerede i Slutningen af det 14de Hundrebaar som Herregaard. Gaarden tilhørte paa den Tid Jens Pedersen, der 1387 skrev sig til Hegeborg; han var en Broder til Anders Pedersen af Swanholm. I Aaret 1390 overdrog hans Husfrue, hvis Navn var Marine, til Peder Erikken (Sture) af Solvig (i Sønderjyllands, nu en stor Aulsgaard) al den Frihed og Ejendom, hun havde arvet i Gøbet i Slokes-Herred (Slus Herred) i Horstrup Sogn efter sine Børn, som hun havde af sit første Ægteskab med den afdøde Johan Thorbernsøn. I Aaret 1405 og de næst følgende Aar var Jens Pedersen Landdommer i Fyn; i hint Aar var han tilstede paa Kongens Retterting i Svendborg, hvor Henning og Pyder Kæbel maatte sværge Ordsjæde (edeligt Løfte) at ville begynde en Fejde paa Grund af sin Broders Henrettelse. Han var 1407 med at underskrive et Dokument angaaende Dronning Margaretes Indløstning af Staangør og Kølsterbøde fra Roskilde Bispestol. Jens Pedersen døde i Aaret 1417. Efter Fru Marines Død havde han giftet sig med Grete Henriksbatter Brostorp, der overlevede ham, og deres Søn Lavrens Jensen blev efter Faberens Død Ejer eller Medejer af Løgismose eller Løvedsmose, som Gaarden ogsaa kaldtes. Aar 1419 gav Fru Grete meget Gods til Sorløvsbrødrene i Odense til Sjæle-

messer for sin afdøde Husbonde. Lavrens Jensen døde i en ung Alder; thi han var allerede gaaet til sine Fædre i Aaret 1432, da hans Moder og hans Enke Fru Mette Pedersbatter pantsatte til „bestebn Mand“ Berthold Jepsen, Raadmand i Aenæs (Afsens), for 30 Mark en god Gaard i Sønder-Probø, Salling Herred. Fru Grete pantsatte atter 1434 en Gaard i Sønder-Probø og ligeledes 1438 til samme Berthold Jepsen en Gaard i Flemløse Sogn og By, Waag Herred. De to Enker ejede endnu 1441 Løgismose i Forening og gjorde da bitterligt, at de havde stiftet en evig Messe i Præbikerebrødre-Kloster i Odense for Jens Pedersens og hans Sønners Lavrens og Peder Jensens og Bomfru Welcs samt for alle Christne Sjæle. For denne Messe skulde Munkene have 150 Mark; men, da Fruerne ingen Penge havde, fik Munkene i Pant, indtil de igjen kunde vorde indløste, 2 Gaarde i Thorpe og 3 Gaarde i Altrup (Allerup, Sønder-Probø Sogn).

Den næste bekendte Ejer var Klavs Brylle til Hlintholm, der skrev sig til Løvmose i Aaret 1470, da hans Svoger Christiern Rub i Hølle (Hølle) med sin Husfrue Fru Kirstine Hartvigsbatter Brylles Samtykke solgte ham al sin Del i Kragerup i Drølev Sogn, Løve Herred i Sølland. Xi Aar senere havde han en Strid med Ejerne af Hjellevro Johan og Otte Schinkel. Han var Hovedsmand paa Næstbyhøved Slot, hvilket Ven han havde 1475, da han paa sin Husfrue Fru Grete Engelbretsbatters Vegne var tilstede ved det paa denne Dørg afholdte Skifte efter hans Husfrues Moder Fru Mette Present, hvis efterlevende Ægtefælle var Fr. Engel-

LØGISMOSE

i Fyn.

for de fyrstelige Personer og Sendemænd, der skulde komme til Prins Christian's Bryllup i Kjøbenhavn, og selv fik han i Maj Brev om tillige med sin Frue at møde til denne Fest i August Maaned. S. A. blev han afløst af Frederik Kantzau haade som Lensmand paa Rugaard og som Oberste for et Livregiment til Fjøs og blev derpaa Høvedsmænd paa Ahrensborg Slot og Ven Øsel. 1639 kjøbte han den før nævnte Hovedgaard Højsgaard, som siden blev lagt under Lygismose. Paa sigt nævnte Gaard byggede han 1641 et Kapel. Aaret efter blev han Medlem af Rigsraadet og Marsk og forlenet med Westerdig Kloster. Da den store svenske Feltmarskalk Lennart Torstenson var salden ind i Holsten, blev Anders' Wille af Kongen sendt over til Fyn for at sætte denne D i Forsvarsstand paa Vestsiden. Fra Middelfart frev han i Slutningen af December 1643 til Torstenson, at han, da han havde faaet at vide, at den svenske Hær havde indbæret sig i Fyrstensommerne, skjønt der ingen Tvistighed var imellem Rigerne, og man fra dansk Side intet havde ventet uden godt Venkab, gerne vilde have Vished om, hvad der vel var Urfagen til en saadan Indbæretning. Paa dette Brev kom der ikke Svar før efter henimod tre Ugers Forsløb, og deri hed det, at det havde været nødvendigt i den strange Vinter at give den svenske Hovedhær nogle gode Kvartierer, for at den kunde blive bedre sat i Stand til næste Vaar at gaa fjenden under Øinene. Derfor haabede den svenske General, at man ikke vilde fortænte ham i, at han var rykket ind i Holsten og havde sat sig i Besiddelse af nogle faste Pladser; hvis disse skulde være Danmarks Røng imod, maatte han finde sig deri; men det var i øvrigt noget, som begge Kroner bedst kom overens om. Ved det nuværende Fredericia var der en befæstet Lejr, som strax efter blev angreben; men saa sig derpaa nødt til at gaa over til Fyn med sine bedste Tropper og sine Kanoner, hoort paa Resten af Mandskabet overgav sig, da de Svenske laede sig til at storme. I Begyndelsen af Maj Maaned 1644 lykkedes det ham at tage diøse Fæstningsværker tilbage igjen. I September s. A. gif han med Hæren over til Skaane for at kæmpe imod Feltmarskalk Gustav Horn; men her skete intet betydeligt. I Begyndelsen af 1645 var Rigens Marsk igjen i Jylland og havde Oberbefalingen her tillige med Hertug Frederik, den senere Konge; men der opkom Uenighed imellem dem, og Marsken gif med sine Tropper over til Fyn; om Vaaren fik han Befaling atter at gaa til Jylland, og indtil Freden var bleven sluttet, affar han fra Lejren ved Snoghøj, som de oven omtalte Fæstningsværker bleve kaldte, de Svenske al Tilførsel fra Nørrejylland og leverede dem en og anden heldig Træfning. Krigen var til Ende, da han 1645

arvede Brohgygaard og oprettede der en Gæverfabrik. 1646 var han med at undersøge, hvor vidt Holger Rosenkrands til Glimminge og Demmestrup havde gjort sin Pligt under Krigen som Høvedsmænd paa Vornholm. I November 1648 fik hans Gæverfabrik, hvori mange andre Adelsmænd havde Del, Eneret og Tølsfrihed for Jævn, Staal og Stenkul; men Kongen vilde ikke love at kjøbe Gæverer ubelukkende fra Broh, med mindre diøse vare ligesaa gode og billige som de, man kunde faa fra Udlandet. Dette Værk, der havde god Fremgang i nogle Aar, blev aldeles ødelagt af de Svenske 1658. 1650 blev Anders' Wille Lensmand paa Skanderborg, anlagde s. A. Frederiksoddes Fæstningsværker og blev Stadens første Kommandant. 1653 lovede han at hve 600 Tønder Korn af Rug og Hvg til Fædrelandets Tjeneste og, hvis noget fjenbligt faldt paa, at hværve 300 Mand paa sin egen Pung. 1655 skænkede han en Klokke til Haarby Kirke; da havde han imidlertid allerede overladt Lygismose til sin Søn. Kun kort Tid skulde Marsken derefter tilbringe i Fred og Ro. Frederik den tredie sølte stor Lyst til at paaføre Sverrige Krig, og uhykkeligvis fik han allfor snart sit Ønske opfyldt. Iblant de saa Rigsraader, der vare stemte for Krigen, var Anders' Wille, og da man i Maj Maaned 1657 mente at være vel rustet dertil, og Krigserklæringen derpaa var bleven udstedt den 1ste Juni, begyndte den danske Hovedhær under hans Anførsel Fjenblygeberne med at sætte sig i Besiddelse af de Hertugen af Gottorp tilhørende Fæstninger og af Hertugensømmet Bremen; men snart bleve de forbrøve af den svenske General Karl Gustav Wrangel, som i en Tid af 14 Dage satte sig fast i hele Hertugensømmet Bremen. Ved Tøseho søgte Anders' Wille at gjøre alvorlig Modstand; men hans ubdygtige hværvede Tropper kunde ikke staa sig imod de sejrøvante Svenskere. Den 23de Juli stode 15000 Mand Danske i Holsten; men henimod Slutningen af August var deres Tal indskrænket til 6000 Mand, og med denne Stykke havde Marsken været nødt til at kaste sig ind i Frederiksodde; i saa kort en Tid havde Karl Gustav bemægtiget sig Holsten og Sønderjylland. Den 25de August kom den svenske Konge selv udenfor Frederiksodde og begyndte Fæstningens Belæjring; men Modstanden var saa haardnakket, at han opgav dette Foretagende som næsten ugjørligt. Han overbrag til Wrangel at indestulte Fæstningen, og denne lagde sine Tropper i en stærkt befæstet Lejr, hvorved han affar den al Forbindelse med Nørrejylland; derimod kunde den saa Tilførsel fra Fyn. Efter at have faaet Forstærkning lykkedes det den svenske General at tage Fæstningen med Storm om Natten den 24de Oktober. Besættningen, der aldeles ikke havde ventet sig Pligt, blev forvirret, Anders' Wille, der forsvarede sig

LØGISMOSE

i Fyn.

med Tapperhed, blev tagen til Fange og med ham 3000 Mand; Kampen varede kun en Time. Længe overlevede Marsten ikke sin Ulykke; thi han døde af sine Saar den 9de November 1657. Det gif ham som saa mange andre uheldige Hærførere, i det man beflyhede ham uden mindste Grund for ej at have handlet rebellig imod Fædrelandet; den Omstændighed, at han selv fik sin Bane i Striden, formindskede dog noget denne ubillige Mistanke. I Januar 1658 fik hans Enke Løfte om, at saa mange høje og fornemme Officerer, som hun monne behøve til hans Vigerd, maatte indfinde sig til Wisstæffen paa Løgisøse; først den 6te November 1660 bleve Marstens jordfæste Levninger stædt til den sidste Hvile i Dnse. En stor Mængde adelige Stadsvoogne saa man da paa Gaardene i denne By. Mange Godtsfolk lode Ord falde om de sørgelige Følger af Rigsdagen i Dnse i Februar 1657, da Krigen med Sverige var bleven besluttet; ligesom man ej heller undlod at bemærke, at Mladet arbejdes havde vendt sig for Adelen, og at det ikke var lide betænkt, at Marstens Jordefærd var bleven opfat indtil Tragedien var spillet til Ende, for at hans Standfæller tillige med ham nu kunde begrave sin egen Glans og Magt. Anders Wille var i øvrigt bejænt som en Mand med Verdbom; han har saaledes oversat nogle Tanter om Alterens Sacramente. Han var ogsaa meget rig; thi han eiede 8 Herregaarde, af hvilke de sex vare fynske, Damsbo, Søbo, Østtupgaard, Vrobygaard, Højgaard og Løgisøse. Søbo kjøbte han i Aaret 1642 af Gabriel Karmann til Frøstebogard; dermed fulgte en Del Gaarde og Gods i Salling og Waag Herreder. I Juni 1649 ansøgte han Kongen om at saa Herlighedsretten til Haarby Kirke som hans Sognekirke til Løgisøse og Højgaard og til Bindum Kirke i Midbølsom Herred, Sognekirken til hans Herregaard Bindum-Dvergaard.

Nogle Aar før sin Død havde Anders Wille overdraget Løgisøse til sin Søn Erik Wille, der eiede denne Gaard i Aaret 1653, da han tilbød sig at yde den 1ste Maj 1654 til Statens Lærd 300 Rdlr. eller deres Værd i Korn. Han var født 1629 paa sin fæderne Gaard Damsbo, blev 1648 jænt til Sorø Akademi og tilbragte der et Aars Tid, hvorpaa han rejste udenlands i fire Aar. Efter sin Hjemkomst gjorde han Tjeneste i Kancelliet og ægtede i Juli 1653 Fru Mette Rosenfrands til Højgaard, Datter af den før omtalte Holger Rosenfrands til Glimminge og Fru Lene Gildenstjerne; Fru Mette var Enke efter Niels Wind. Til Anders Willes Herregaarde hørte Adbøshøjrg; den Gaard aftraadte han omtrent paa samme Tid som Løgisøse til denne sin Søn, og her døde Erik Wille i den unge Alder af

libt over 27 Aar i Juni 1656; han blev begravet i Viborg Domkirke. Hans Enke blev i September 1660 atter gift med Niels Krabbe til Sjøllinge. Fru Sofie Rosenfrands boede efter Anders Willes Død paa Løgisøse i det mindste indtil 1662; hun forlod denne Verden i Aaret 1667. Hendes Sønesøn Anders Wille arvede Løgisøse. Han blev gift med Beate Margrete Bjelle, Datter af Rigsamiral Henrik Bjelle og Fru Edel Ulfeld, og døde i sin kraftfulde Alder 1694. Hans Enke folgte i Juni 1695 Løgisøse, som derved kom i en fremmed Slægts Hænder.

Risøeren var Adam Frederik v. Trampe, der var født 1650 og opnaaede et hæderligt Navn som Generallieutenant og Dverbefalingsmand over de danske Vætropper i kejserlig Tjeneste; denne sidste Udnævnelse fik han 1703 og blev 1704 tyff Rigsregere, men døde s. A. i Præsborg. Tidligere havde han været i post Tjeneste og havde fra den Tid af en Del Penge til gode; thi i Maj 1709 stred hans Enke Fru Sofie Amalie Adeler, Datter af Amiral Kort Adeler og Fru Anne Pelt, et tyff Brev til Frederik den fjerde, som den Gang opholdt sig i Dresden hos den polske Konge; deri bad hun ham at lade en af sine mebsølgende Ministre anbefale hendes Ansøgning til Kong August om at maatte saa, hvad hun havde Krav paa fra hinc Tid af. Hendes afdøde Mand havde maattet skynde sig til Italien for at overtage Befalingen over de danske Tropper og ej kunnet oppie Udvaldet af den Ansøgning til Polens Konge, han selv havde indgivet. Aaret efter gjorde Finanskollegiet Paastand paa, at hun til Juni Termin skulde give et Forskud af 5000 Rdlr. imod kongelige Obligationer. Nogle Dage i Forvejen stred hun til Kongen, at intet skulde være hende kærere end at vise sin Redebønhed i at tjene Kronen; men hun maatte forestille hans Maj, at hun ved Udskret til to af sine Døtres Vrhullup havde blottet sig for rebe Penge, og det vilde falde hende umuligt at skaffe en saadan Sum til Reje, med mindre Kongen vilde give Kollegiet Andvining paa de kejserlige Penge, som i nogen Tid havde staaet frugtesløse hos en Vantker i Hamborg og vare bestemte til de danske Tropper, der havde været i Ungarn, af hvilken Sum, der efter Dvertrigertretens Dom tilkom hendes afdøde Mand 8000 Rdlr. Derved kunde baade Kongens Tjeneste werde fremmet, og hun selv fyldestgjøre sin Ultraa efter at skaffe hin Sum til Reje i rette Tid. Fru Sofie Amalie Adeler døde 1734, og hendes Søn Grev Konrad Trampe, der arvede Løgisøse, fulgte hende i Graven allerede Aaret efter. Da han var ugift, tilfaldt Gaarden hans Søster Kentsøse Sofie Hebevig Trampe, der døde 1780. Efter hendes Død

LØGISMOSE

i Fyn.

blev Brodersønnen Grev Adam Frederik Trampe Gaardens Ejer. Han solgte Vøndergabset og desuden 26 Tdr. 7 Skpr. af Hovedgaardens Tagt, som han udstykkede til 33 forskellige Kjøbere, saa at Løgismoses fri Hartorn, der 1774 udgjorde over 66 Tdr., i Aaret 1806 ikkun var 39 Tdr. 1 Skpe. 1 Fbd. „ $\frac{3}{4}$ Alb. Sigeledes blev den større Del af Skovens udstykket og bortsolgt; Skovskylben udgjorde tidligere 3 Tdr. 5 Skpr. og var 1806 ikkun 1 Tde. 2 Skpr. 2 Fbd. 2 Alb. Grev Trampe døde 1807. Allerede i Aaret 1800 havde han solgt Løgismose til Kapitajn Ulbal. Denne ejede Gaarden til 1805, da han afhændede den til Forpagter Smidt paa Vedelsborg, der havde den til sin Død 1827. Gaarden blev derpaa kjøbt af hans to Sønner Proprietærerne K. Smidt og F. L. Smidt. Den sidste havde været Gaardens Forpagter i Faderens Tid. Han udkjøbte sin Broder og folgte 1831 Gaarden til Proprietær Chr. Hansen for 12,000 Specier. I Følge et Mageskifte i

Aaret 1851 overtog Eieren af Rævsgaard Hr. S. L. Petersen Løgismose til en Værdi af 50,000 Rdlr. 3 December 1856 folgte denne Mand Gaarden for 113,000 Rdlr. til Forpagter Hansen paa Wilhelmshborg, der endnu er Løgismoses Ejer.

Den gamle anseelige Hovedbygning paa to Etager er opført i Aaret 1575 af Peder Dze. Den udgjorde oprindelig 3 Fløje; men deraf er den ene senere bleven nedbrudt. I Kapellet holdes ikke længer Gudstjeneste. Stuehuset og Gaardens smukke Have ere omgibne af Grave.

Gaardens eget Hartorn er nu 26 Tdr. 5 Skpr. „ Fbd. 1 $\frac{1}{2}$ Alb., og dens Fladeindhold udgjør 375 Tdr. Land, hvoraf omt. 308 Tdr. ere Agerland, 20 Tdr. Land Eng og 42 Tdr. Land Skov. Til Gaarden høre nogle Huse, hvis Hartorn er „ Tde. 6 Skpr. 2 Fbd., saa at Hartornet i det hele er 27 Tdr. 3 Skpr. 2 Fbd. 1 $\frac{1}{2}$ Alb.



